

SYLABUS – OPIS ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU

I. Informacje ogólne

1. Nazwa zajęć/przedmiotu: **Integracja społeczna**
2. Kod zajęć/przedmiotu: **24-PCDU-INS**
3. Rodzaj zajęć/przedmiotu (obowiązkowy lub fakultatywny): **fakultatywny**
4. Kierunek studiów: **praca socjalna**
5. Poziom studiów (I lub II stopień, jednolite studia magisterskie): **II stopień**
6. Profil studiów (ogólnoakademicki / praktyczny): **ogólnoakademicki**
7. Rok studiów (jeśli obowiązuje): **I rok**
8. Rodzaje zajęć i liczba godzin (np.: 15 h W, 30 h ĆW): **30 g. konwersatorium**
9. Liczba punktów ECTS: **4**
10. Imię, nazwisko, tytuł / stopień naukowy, adres e-mail prowadzącego zajęcia: **Dobroniega Głębocka, prof. UAM dr hab., dobtra@amu.edu.pl; dtrawkowska@poczta.onet.pl**
11. Język wykładowy: **polski**
12. Zajęcia / przedmiot prowadzone zdalnie (e-learning) (tak [częściowo/w całości] / nie): **nie**

II. Informacje szczegółowe

1. Cele zajęć/przedmiotu:

C1	Zapoznanie z głównymi socjologicznymi, psychologicznymi i ekonomicznymi teoretycznymi koncepcjami dotyczącymi procesu integracji społecznej grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
C2	Rozwinięcie umiejętności wykorzystania wiedzy o integracji społecznej do inicjowania działań służących integrowaniu wybranych grup w ramach pracy zawodowej pracownika socjalnego
C3	Wskazanie na kulturowe, społeczne i psychologiczne uwarunkowania (szanse i bariery) procesów integracji określonych grup społecznych.
C4	Przekazanie wiedzy o dobrych praktykach w zakresie integracji społecznej z różnych obszarów Polski i świata.

2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują): **nie obowiązują**

3. Efekty uczenia się (EU) dla zajęć i odniesienie do efektów uczenia się (EK) dla kierunku studiów:

Symbol EU dla zajęć/przedmiotu	Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia EU student/ka:	Symbole EK dla kierunku studiów
IS_01	Zna teoretyczne koncepcje dotyczące integracji społecznej	K_W01, K_U01, K_U02
IS_02	Wykorzystuje wiedzę z zakresu integracji społecznej do planowania działań o charakterze integracyjnym	K_W05, K_W07, K_U03, K_U08
IS_03	Potrafi dobrać typ działań integracyjnych do specyfiki społeczno-kulturowej określonej zbiorowości zagrożonej wykluczeniem	K_W08, K_W16, K_U03, K_U07, K_K01
IS_04	Potrafi wykorzystać zróżnicowane narzędzia stosowane w działaniach o charakterze integracyjnym	K_W03, K_U03, K_U05, K_U07
IS_05	Pracując w małej grupie umie zaprojektować i zaprezentować koncepcję projektu integrującego określoną	K_W03, K_W06, K_U03, K_U04, K_U08, K_U12,

	zbiorowość zagrożoną wykluczeniem	K_K01, K_K02, K_K05

4. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (EU) z odniesieniem do odpowiednich efektów uczenia się (EU) dla zajęć/przedmiotu

Treści programowe dla zajęć/przedmiotu:	Symbol EU dla zajęć/przedmiotu
Integracja i dezintegracja społeczna – ustalenia definicyjne	IS_01
Zróżnicowanie – nierówność – równość	IS_01
Dyskryminacja	IS_01
Marginalizacja i wykluczenie społeczne	IS_01
Praca socjalna a integracja społeczna	IS_02, IS_03
Interwencja i projektowanie zmiany – dobre praktyki integracji społecznej	IS_01, IS_05
Mechanizmy integracji społecznej: regulacje prawne	IS_02, IS_04
Mechanizmy integracji społecznej: edukacja	IS_02, IS_04
Mechanizmy integracji społecznej: rynek pracy	IS_02, IS_04
Mechanizmy integracji społecznej: projekty kulturalne	IS_02, IS_04
Obszary integracji społecznej: mniejszości etniczne i narodowościowe	IS_02, IS_04
Obszary integracji społecznej: rasa	IS_02, IS_03, IS_05
Obszary integracji społecznej: ubóstwo	IS_02, IS_03, IS_05
Obszary integracji społecznej: niepełnosprawność	IS_02, IS_03, IS_05
Obszary integracji społecznej: wiek	IS_02, IS_03, IS_05

5. Zalecana literatura:

Broda-Wysocki P., *Wykluczenie i inkluzja społeczna. Paradygmaty i próby definicji*, IPISS, Warszawa 2012, Cz. 2. Wykluczeni,

Biernath M., *Wymiary i mechanizmy procesu integracji*, w: A. Grzymała-Kazłowska, S. Łodziński (red.), *Problemy integracji imigrantów: koncepcje, badania, polityki*, red., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2008, s. 207-244, publikacja dostępna w Internecie,

Danecka M., *Ubodzy i bezrobotni*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008, s. 107-135.

Drozdowski R., *Spontaniczny demontaż idei dobra wspólnego*, w: J. Mucha, E. Narkiewicz-Niedbałec, M. Zielińska (red.), *Co nas łączy, co nas dzieli?* Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2008, s. 101-116.

Frelak J., *Dyskusja o integracji. Wybór tekstów Polskiego Forum Integracyjnego*, ISP, Warszawa 2010,

Frieske K. W., *Społeczna marginalność jako koszt systemowy*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008, s. 19-41.

Faliszek K., *Ekskluzja i inkluzja – dwie strony tego samego problemu?* w: J. Grotowska –Leder, K. Faliszek *Ekskluzja i inkluzja społeczna . Diagnoza – uwarunkowania – kierunki*. red. Faliszek, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2005, s. 45-50,

Grotowska-Leder J., *Ekskluzja społeczna – aspekty teoretyczne i metodologiczne*, w: J. Grotowska – Leder, K. Faliszek *Ekskluzja i inkluzja społeczna . Diagnoza – uwarunkowania – kierunki*. red. Faliszek, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2005, s. 25-44,

Grewiński M., Rymsza M. (red.), *Polityka aktywizacji w Polsce: usługi reintegracji w sektorze gospodarki społecznej*. Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie, Warszawa 2011, cz. II *Gospodarka społeczna i trzeci sektor*, s. 109-193.

Grzymała-Kazłowska A., *„Integracja” – próba rekonstrukcji pojęcia*, w: A. Grzymała-Kazłowska, S. Łodziński (red.), *Problemy integracji imigrantów: koncepcje, badania, polityki*, red., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2008, s. 29-50, publikacja dostępna w Internecie,

Jacher W., *Zagadnienie integracji systemu społecznego. Studium z zakresu teorii socjologii*. PWN Warszawa 1976 Wrocław, s. 65-120.

Jędrzejko M., *Polskie favele?*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008, s. 177-209.

Karwacki A., Kaźmierczak T., Rymsza M., *Reintegracja. Aktywna polityka społeczna w praktyce*, ISP, Warszawa 2014, Cz. II, Rozdz. 6,7,8,9,10,11,12, s. 173-382, publikacja dostępna w Internecie,

Karwacki A., Rymsza M., Gąciarz B., Kaźmierczak T., Skrzypczak B., *Niezatrudnieniowe wymiary aktywizacji. W stronę modelu empowerment?* Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2017,

Kęska A., *Stare i nowe podziały w Polsce*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008, s. 43-67.

Kozarzewski P., *Wykluczenie edukacyjne*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*. Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2008, s. 137-176.

Łodziński S., *Dyskryminacja czy nierówność. Problemy dyskryminacji osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce po 1989 roku*, w: K. Iglicka (red.), *Integracja czy dyskryminacja? Polskie wyzwania i dylematy u progu wielokulturowości*, ISP Warszawa 2003, s. 21-121,

Grewiński M., Karwacki A. (red.), *Innowacyjna polityka społeczna*. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie, Warszawa 2015, s.....

Mażewska M., Zakrzewska M., *ABC równości. Podręcznik samorządowca*. Gdańsk: NEWW Polska. Dokument elektroniczny: <http://www.neww.org.pl/download/podrcznik2.pdf> , 2007.

Obszary i formy wykluczenia etnicznego w Polsce. Mniejszości narodowe, imigranci uchodźcy, red. Jasińska-Kania A., Łodziński S., Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2009.

Oliwa-Ciesielska M., *Marginalizacja i wykluczenie społeczne jako trwałe cechy rzeczywistości społecznej*. „Problemy Polityki społecznej. Studia i Dyskusje”, nr 35 (4)/2016, s. 109-128 (tekst dostępny w Internecie na WWW.problempolitykispolecznej.pl ,

Polak E., *Integracja i dezintegracja jako współzależne procesy współczesnych przemian cywilizacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2001.

Piekut A., *Przegląd tematyki i metod badań integracyjnych*, w: A. Grzymała-Kazłowska, S. Łodziński (red.), *Problemy integracji imigrantów: koncepcje, badania, polityki*, red., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2008, s. 207-244, publikacja dostępna w Internecie,

Tarkowska E., *Co wiemy i czego nie wiemy o polskiej biedzie*, w: J. Mucha, E. Narkiewicz-Niedbalec, M. Zielińska (red.), *Co nas łączy, co nas dzieli?* Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2008, s. 139-165.

Therborn G., *Nierówność, która zabija. Jak globalny wzrost nierówności niszczy życie milionów i jak z tym walczyć*, Warszawa: Wydawnictwo PWN, 2015.

Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993, Cz. VIII. *Teoria integracji i dezintegracji społecznej*, s. 129-152,

White S., *Równość*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2008, Rozdz. 1, s. 9-39,

Waśkiewicz A., *Dobro wspólne jako problem normatywnej teorii demokracji*, w: J. Mucha, E. Narkiewicz-Niedbalec, M. Zielińska (red.), *Co nas łączy, co nas dzieli?* Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2008, s. 69-82.

Wiewiorka M., *Kłopoty z integracją*, w: J. Mucha, E. Narkiewicz-Niedbalec, M. Zielińska (red.), *Co nas łączy, co nas dzieli?* Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2008, s. 235-248.

Winiarska A., Klaus W., *Dyskryminacja i nierówne traktowanie jako zjawisko społeczno-kulturowe*. Warszawa: Biuro Analiz Sejmowych. Dokument elektroniczny: [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/AB99736BAD391AE9C1257A10004530C2/\\$file/26_Winiarska%20Klaus.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/AB99736BAD391AE9C1257A10004530C2/$file/26_Winiarska%20Klaus.pdf), 2011.

III. Informacje dodatkowe

1. Metody i formy prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych EU (proszę wskazać z proponowanych metod właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne)

Metody i formy prowadzenia zajęć	X
Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień	
Wykład konwersatoryjny	X
Wykład problemowy	
Dyskusja	X
Praca z tekstem	X
Metoda analizy przypadków	
Uczenie problemowe (Problem-based learning)	
Gra dydaktyczna/symulacyjna	
Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych)	
Metoda ćwiczeniowa	
Metoda laboratoryjna	
Metoda badawcza (dociekania naukowego)	
Metoda warsztatowa	
Metoda projektu	X
Pokaz i obserwacja	
Demonstracje dźwiękowe i/lub video	
Metody aktywizujące (np.: „burza mózgów”, technika analizy SWOT, technika drzewka decyzyjnego, metoda „kuli śniegowej”, konstruowanie „map myśli”)	
Praca w grupach	
Inne (jakie?) -	
...	

2. Sposoby oceniania stopnia osiągnięcia EU (proszę wskazać z proponowanych sposobów właściwe dla danego EU lub/i zaproponować inne)

Sposoby oceniania	Symbole EU dla zajęć/przedmiotu					
	IS_0 1	IS_0 2	IS_0 3	IS_0 4	IS_0 5	
Egzamin pisemny						
Egzamin ustny						
Egzamin z „otwartą książką”						
Kolokwium pisemne						
Kolokwium ustne						
Test						
Projekt	X	X	X	X	X	
Esej						
Raport						
Prezentacja multimedialna	X	X	X	X	X	
Egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)						
Portfolio						
Inne (jakie?) -						
...						

3. Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Forma aktywności		Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem		30
Praca własna studenta*	Przygotowanie do zajęć	20
	Czytanie wskazanej literatury	
	Przygotowanie pracy pisemnej, raportu, prezentacji, demonstracji, itp.	
	Przygotowanie projektu	30
	Przygotowanie pracy semestralnej	
	Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia	
	Inne (jakie?) -	
	...	
SUMA GODZIN		80
LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU		3

* proszę wskazać z proponowanych przykładów pracy własnej studenta właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne

4. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM:

Przygotowany projekt zespołowy (zespół liczy nie więcej niż 4 osoby) w wybranym obszarze integracji społecznej ma postać prezentacji multimedialnej. Ocenie podlega 6 elementy projektu: część teoretyczna (zdefiniowanie pojęć przyjętych w obszarze integracji, charakterystyka mechanizmów integracji w wybranym obszarze), część projektowa (prezentacja 2 dobrych praktyk w wybranym obszarze integracji, uzasadnienie wyboru proponowanych modeli i metod pracy socjalnej, uzasadnienie zastosowanych kryteriów ewaluacji), trafność doboru literatury oraz propozycje własne zespołu, wykraczające poza literaturę obowiązkową, podaną w sylabusie. Oceniany jest indywidualny wkład studenta w przygotowany projekt.

bardzo dobry (bdb; 5,0): spójna i przejrzysta część teoretyczna, bardzo dobrze uzasadnione rozwiązania przyjęte w części projektowej, poszerzona literatura wykorzystana w projekcie;

dobry plus (+db; 4,5): spójna i przejrzysta część teoretyczna, dobrze uzasadnione rozwiązania przyjęte w części projektowej, wykorzystano dobrze literaturę obowiązkową podaną w sylabusie;

dobry (db; 4,0): poprawna część teoretyczna, poprawnie, uzasadnione rozwiązania przyjęte w części projektowej, wykorzystano literaturę obowiązkową podaną w sylabusie;

dostateczny plus (+dst; 3,5): w dostatecznym stopniu opracowana jedna z części projektu (część teoretyczna lub projektowa), ale w dobrym stopniu przygotowana druga część projektu (teoretyczna lub projektowa) wykorzystano literaturę obowiązkową podaną w sylabusie;

dostateczny (dst; 3,0): w dostatecznym stopniu opracowane obie części projektu (część teoretyczna oraz projektowa), wykorzystano literaturę obowiązkową podaną w sylabusie;

niedostateczny (ndst; 2,0): niedostateczne opracowanie jednej z części projektu, niestaranne korzystanie ze źródeł literaturowych, błędy merytoryczne w części teoretycznej oraz projektowej.